

SLOVO A SLOVESNOST

Časopis pro otázky teorie a kultury jazyka
založený v roce 1935 Pražským lingvistickým kroužkem
ročník 67 číslo 3

A journal for the theory of language and language cultivation
founded in 1935 by the Prague Linguistic Circle
volume 67 number 3

Vedoucí redaktor/ Editor-in-Chief: Jan Kořenský

Redakční rada/ Editorial Board: Tilman Berger, Neil Bermel, Mirek Čejka, František Daneš, Juraj Dolník, Jana Hoffmannová, Ján Horecký, Petr Karlík, Miroslav Komárek, Alena Macurová, Olga Müllerová, Jiří Nekvapil, Pavel Novák, Karel Oliva, Patrick Sériot, Petr Sgall, Ludmila Uhlířová

Výkonný redaktor/ Editorial Assistant: Petr Kaderka

Redaktorka anglických textů/ English Language Editor: Tamah Sherman

Vydává Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky/ Published by the Czech Language Institute of the Academy of Sciences of the Czech Republic

Redakce/Address: Letenská 4, 118 51 Praha 1, Czech Republic, tel. (+420) 226 228 041

Vychází čtyřikrát do roka/ Published quarterly

Toto číslo vyšlo v srpnu 2006/ This issue was published in August 2006

SLOVO A SLOVESNOST je citováno v Bibliografii Językoznawstwa Slawistycznego, Bibliografii české lingvistiky, Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

SLOVO A SLOVESNOST is cited in Bibliografia Językoznawstwa Slawistycznego [Slavic Linguistics Bibliography], Bibliografie české lingvistiky [Czech Linguistics Bibliography], Bibliographie Linguistique/ Linguistic Bibliography, Modern Language Association International Bibliography, The Year's Work of Modern Language Studies.

Informace o předplatném podá a objednávky přijímá redakce Slova a slovesnosti a výhradní distributor firma MYRIS TRADE, s. r. o., P. O. Box 2, 142 01 Praha 4, tel. 234 035 200, fax: 234 035 207. Další distributorské firmy nejsou oprávněny titul v ČR šířit. Cena předplatného pro české předplatitele: 280 Kč. Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., odštěpný závod Praha, čj. nov 6204/97 ze dne 1. 4. 1997. – Reg. č. MK ČR E 559.

Zahraniční předplatné vyřizuje výhradně firma Kubon & Sagner. Objednávky vyřizované jinými firmami nejsou v souladu se smluvními vztahy vydavatele a jsou šířeny nelegálně.

All foreign orders are processed exclusively by the agency: Kubon & Sagner, Buch Export-Import GmbH, D-80328, München, BRD, fax: 004954218-218. Foreign orders processed by other subscription agencies are not in compliance with the agreement between the publisher and the above mentioned agency and are distributed illegally.

Toto číslo je v prodeji v knihkupectví Fišer FF UK, nám. J. Palacha 2, 116 38 Praha 1, tel. 222 319 516, v prodejně Academia, Národní tř. 7, 110 00 Praha 1, tel. 224 229 649, Václavské nám. 34, 110 00 Praha 1, tel. 224 223 511, nebo Na Florenci 3, 110 00 Praha 1, tel. 224 814 621.

Sazba: Marcela Hladíková. Tiskne Bartůněk, Rumunská 36, 120 00 Praha 2.

© Ústav pro jazyk český AV ČR

OBSAH/CONTENTS

<i>Petr Sgall: Valence jako jádro jazykového systému</i>	163–178
Valency as the core of the language system	

<i>Barbora Hladká – Jan Králík: Proměna Českého akademického korpusu</i>	179–194
The transformation of the Czech Academic Corpus	

R o z h l e d y / D i s c u s s i o n

<i>Vilém Kodýtek: Vývoj se nevrací – odsouvané problémy ano</i>	195–204
Development does not recur – postponed problems do	

<i>Jekaterina Velmezova: Literární teorie O. M. Frejdenbergové jako projev snahy sovětské inteligence o „integrální vědu“</i>	205–215

O. M. Freidenberg's theory of literature as a manifestation of Soviet intellectuals' aspiration toward an "integral science"

Литературоведческие теории О. М. Фрейденберг в свете стремления советской интеллигенции к созданию «интегральной науки»

R e c e n z e / B o o k r e v i e w s

<i>Sydney Lamb: Language and Reality (Lucie Saicová Římalová)</i>	216–221

<i>Andrea Trovesi: La genesi di articoli determinativi: Modalità di espressione della definitezza in ceco, serbo-lusaziano e sloveno (Markus Giger)</i>	221–226

<i>Eva Hošnová: Studie z vývoje novočeské syntaxe (konjunkce, pronominalizace) (Josef Štěpán)</i>	226–230

<i>Jozef Štefánik (ed.): Antológia bilingvizmu (Jiří Zeman)</i>	230–233

K r o n i k a / C h r o n i c l e s

<i>K osmdesátinám Petra Sgalla (Eva Hajičová – Jarmila Panevová)</i>	234–237

<i>Alena Macurová jubilující (Petr Mareš – Iva Nebeská)</i>	237–239

<i>K životnímu jubileu Miloslavy Knappové (Svatopluk Pastyřík)</i>	239–240

Valence jako jádro jazykového systému

PETR SGALL

Valency as the core of the language system

ABSTRACT: Valency of lexical units (i.e. the sets of their obligatory and optional dependents) constitutes the main link between lexicon and grammar. As handled up to now by J. Panevová and others in the Functional Generative Description, valency provides a very good starting point for the testing of this approach in the Prague Dependency Treebank. The morphemic and especially syntactic annotation of large segments of free texts confirm that this description has essentially been formulated adequately. Even so, certain issues of valency deserve further discussion. This article partly summarizes earlier research in the Charles University Theoretical and Computational Linguistics group and adds new results. It aims to document how issues concerning a hierarchy of the types of dependency relations, the orientation of these relations, the usefulness of recognizing a third class of dependents “between” arguments and adjuncts, etc., can be handled in useful ways using this background.

Key words: valency, dependency, Functional Generative Description, Prague Dependency Treebank

Klíčová slova: valence, závislost, funkční generativní popis, pražský závislostní korpus

Ortenovo nám. 24, 170 00 Praha 7
<sgall@ufal.mff.cuni.cz>

Proměna Českého akademického korpusu

BARBORA HLADKÁ – JAN KRÁLÍK

The transformation of the Czech Academic Corpus

ABSTRACT: The Czech Academic Corpus was created during the 1970s and 1980s at the Czech Language Institute under the supervision of Marie Těšitelová. The main motivation to build it (a total of 540 thousand word tokens) was to obtain the quantitative characteristics of contemporary Czech. The corpus is structurally annotated on two levels – the morphological level and the syntactical-analytical level. The original stochastic experiments in morphological tagging of Czech were performed using the corpus at the beginning of the 1990s. Given this, the corpus-based processing of Czech was launched. At the end of 1990s, work on the Prague Dependency Treebank had started (independently from the corpus) and its first edition was published in 2001. In considering future released versions of the treebank, we have decided to convert the corpus into the treebank-like format. This article focuses on the twenty-year history of the Czech Academic Corpus. Special attention is devoted to thus far unpublished facts about the corpus annotation. The conversion steps resulting in the first version of the Czech Academic Corpus are described in detail.

Key words: annotated corpus, annotation scheme conversion, natural language processing

Klíčová slova: anotovaný korpus, konverze anotačního schématu, zpracování přirozeného jazyka

Ústav formální a aplikované lingvistiky MFF UK
Malostranské nám. 25, 118 00 Praha 1
<hladka@ufal.mff.cuni.cz>

Ústav pro jazyk český AV ČR
Letenská 4, 118 51 Praha 1
<kralik@ujc.cas.cz>

Vilém Kodýtek

Vývoj se nevrací – odsouvané problémy ano

Development does not recur – postponed problems do

ABSTRACT: We support Čermák, Sgall and Vybíral's (2005) call for discussion on standard Czech. Based on the empirical data summarized in this paper, we argue that the non-literary varieties of Czech, at least as far as they are used in unofficial public and semi-public discourse, should be considered a part of the colloquial standard Czech rather than "substandard" (inter)dialects. We emphasize two basic assumptions: 1) language should not be regulated, and 2) continuity of the standard should be maintained. Standard Czech could be defined as the union of two clearly distinguished notions – Literary Czech (as the core) and the completed colloquial layer, with a penetrable boundary in between the two.

Key words: Literary Czech, spoken standard Czech, regional varieties

Klíčová slova: spisovná čeština, mluvená standardní čeština, oblastní variety

*Beethovenova 18, 400 01 Ústí nad Labem
<kodytek@mbox.vol.cz>*

Jekaterina Velmezova

Literární teorie O. M. Frejdenbergové jako projev snahy sovětské inteligence o „integrální vědu“

O. M. Freidenberg's theory of literature as a manifestation of Soviet intellectuals' aspiration toward an "integral science"

ABSTRACT: The great success of Marrism in the Soviet Union during more than 20 years (from 1925–1930 to 1950) cannot be explained on a merely political basis. The life and work of O. M. Freidenberg, a philologist, specialist in the culture of the antiquity, professor at Leningrad University and cousin of B. Pasternak, permit us to propose another explanation: in 1920–1930, Marxist linguistics corresponded to the specific paradigm of "integral science" which was predominant in the Soviet humanities. Analysis of Freidenberg's theories on the origin, development and semantics of literary genres, on the convergence in literature and on the place of folklore in literary evolution shows that Freidenberg belonged to the group of researchers who studied "culture as it is", according to J. M. Lotman. The study of "culture as it is", the transfer of scientific models from one field of research to another, as well as the "integral" approach to the objects of study were important particular features of this specific paradigm in 1920–1930.

Key words: "integral science" paradigm, history of literary criticism, semantics, genre, convergence, culture

Klíčová slova: paradigma „integrální vědy“, historie literární vědy, sémantika, žánr, konvergence, kultura

РЕЗЮМЕ

Литературоведческие теории О. М. Фрейденберг в свете стремления советской интеллигенции к созданию «интегральной науки»

Более чем двадцатилетний успех марризма в СССР (с 1925–1930 до 1950 г.) нельзя объяснить исключительно политическими причинами. В частности, в 1920–30 гг. марристская лингвистика соответствовала парадигме «интегральной науки», преобладавшей в гуманитарных дисциплинах в СССР. Жизнь и работа О. М. Фрейденберг (1890–1955) – филолога, специалиста по античной культуре, профессора Ленинградского университета, кузины Б. Пастернака – позволяют по-новому взглянуть на успех и популярность марризма у представителей советской интеллигенции. Анализ теорий Фрейденберг, посвященных возникновению, развитию и семантике литературных жанров, конвергенции в литературе и месту фольклора в развитии литературы показывают, что Фрейденберг относилась к тем исследователям, предметом изучения которых, согласно Ю. М. Лотману, была «культура как таковая». Изучение «культуры как таковой», перенос научных моделей из одной области исследования в другую и «интегральный» подход к изучаемому были важными особенностями специфической научной парадигмы в 1920–30 гг.

*Université de Lausanne, Faculté des lettres, Section de langues et civilisations slaves
BFSSH 2 (Humense), CH-1015 Lausanne, Suisse
<velmezova@yahoo.com>*